

Omzendbrief houdende de instructies voor de bedrijfsdierenartsen betreffende de risico-enquête voor varkensbedrijven

Referentie	PCCB/S2/1690164	Datum	31/05/2021
Huidige versie	1.0	Van toepassing vanaf	01/06/2021
Trefwoorden	Bioveiligheid, varkensbedrijven, risico-enquête, actieplan		

Opgesteld door	Goedgekeurd door
Laura Praet, attaché	Jean-François Heymans, directeur generaal

1. Doel

België is sinds eind 2020 vrij van het Afrikaanse varkenspestvirus (AVP). Een heropflakking van de ziekte is wel degelijk mogelijk, aangezien besmet materiaal zelfs in de natuur bijzonder lang infectieus kan blijven. Bovendien verslechtert de algemene situatie van Afrikaanse varkenspest in het oosten van de EU en in veel derde landen. De toename van de verplaatsing van personen en producten zal het risico op de insleep van deze ziekte en ook op andere ziekten, nog vergroten. Een heropflakking van AVP in ons land zou een gezondheids-, dierenwelzijns-, en economische noodsituatie zijn voor de Belgische varkenssector. Het is dus belangrijk dat ons reactievermogen behouden blijft. Varkensbedrijven met een laag bioveiligheidsniveau lopen een hoger risico op de insleep van AVP. Daarnaast is een goede bioveiligheid nodig om onze varkensbedrijven te beschermen tegen de insleep van andere ziekten alsook in de strijd tegen antibioticaresistentie.

In zijn sneladvies¹ benadrukt het Wetenschappelijk Comité van het FAVV een noodzaak aan een regelmatige evaluatie van de bioveiligheid op varkensbedrijven om zo hun niveau te handhaven of te verbeteren. Als antwoord op de aanbeveling van dit sneladvies werden door het koninklijk besluit van 11 mei 2020 extra bioveiligheidsmaatregelen opgenomen in het koninklijk besluit van 18 juni 2014 houdende maatregelen ter voorkoming van aangifteplichtige varkensziekten. **Het wijzigingsbesluit bepaalt o.a. dat de verantwoordelijke van een varkensbedrijf verplicht wordt om elk jaar door zijn bedrijfsdierenarts een risico-enquête te laten uitvoeren aangaande de insleep van aangifteplichtige varkensziekten. Aan de hand van de bevindingen van de risico-enquête stelt de bedrijfsdierenarts samen met de verantwoordelijke van het varkensbedrijf, binnen de 30 kalenderdagen na het invullen van de risico-enquête, een actieplan op om de bioveiligheid op het bedrijf te optimaliseren.** Het ministerieel besluit van 6 mei 2021 houdende de datum van eerste uitvoering van de risico-enquête op varkensbedrijven bepaalt dat deze verplichte risico-enquêtes moeten uitgevoerd worden vanaf 1 juni 2021. De verantwoordelijke van een varkensbedrijf heeft vanaf 1 juni 2021, 4 maanden de tijd om de eerste risico-enquête te laten uitvoeren. Dit betekent dat de risico-enquête uiterlijk op 1 oktober 2021 voor alle varkensbedrijven ingevuld moet zijn.

¹ Sneladvies 16-2018: Risico op verspreiding van het Afrikaanse varkenspestvirus in de wilde fauna en op introductie en verspreiding in de Belgische varkensbedrijven.

Elke verantwoordelijke van een varkensbedrijf heeft ongeacht het aantal dieren sinds vele jaren de wettelijke plicht een contract aan te gaan met een bedrijfsdierenarts voor het toezicht op aangifteplichtige ziekten en toezicht in het kader van officiële bewakings- en bestrijdingsprogramma's. Deze bedrijfsdierenartsen zijn het eerste contactpunt voor de verantwoordelijke van een varkensbedrijf en zijn dus het beste op de hoogte van de gezondheidsstatus van de varkensbedrijven. De bedrijfsdierenarts is dan ook de meest aangewezen persoon voor het uitvoeren van de jaarlijkse risico-enquête.

Het doel van deze omzendbrief is een toelichting geven betreffende de opmaak en uitvoering van de risico-enquête en het actieplan.

2. Toepassingsgebied

Deze omzendbrief is van toepassing op alle bedrijfsdierenartsen die door de verantwoordelijke van een varkensbedrijf worden verzocht een risico-enquête te laten uitvoeren.

3. Referenties

3.1. Wetgeving

Koninklijk besluit van 18 juni 2014 houdende maatregelen ter voorkoming van aangifteplichtige varkensziekten

Ministerieel besluit van 6 mei 2021 houdende de datum van eerste uitvoering van de risico-enquête op varkensbedrijven

Ministerieel besluit van 15 januari 2021 houdende maatregelen ter preventie van Afrikaanse varkenspest

3.2. Andere

Webpagina's van het FAVV betreffende bioveiligheid:

- <http://www.favv.be/professionelen/publicaties/thematisch/bioveiligheid/>
- <http://www.favv.be/avp/maatregelen/bioveiligheid/>

Sneladvies 16-2018: Sneladvies betreffende het risico op verspreiding van het Afrikaanse varkenspestvirus in de wilde fauna en op introductie en verspreiding in de Belgische varkensbedrijven

4. Definities en afkortingen

Applicatie: de bedrijfsgezondheidsplanapplicatie van de erkende verenigingen DGZ en ARSIA

ARSIA: Association Régionale de Sante et de l'Identification Animale

Bedrijfsdierenarts: de dierenarts die overeenkomstig het koninklijk besluit van 15 februari 1995 houdende bijzondere maatregelen van epidemiologisch toezicht op en preventie van aangifteplichtige varkensziekten door de verantwoordelijke is aangewezen om in de geografische entiteit de reglementaire controles en profylactische ingrepen op de varkens uit te voeren

DGZ: Dierengezondheidszorg Vlaanderen

FAVV: Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen

LCE: Lokale controle-eenheid van het FAVV

Varkensbedrijf: een inrichting waar fokvarkens, opfokvarkens, vleesvarkens en/of biggen door een veehouder worden gehouden, gekweekt, gefokt of verzorgd

5. Instructies

5.1. Gebruik van de applicatie van DGZ/ARSIA

Om ervoor te zorgen dat de bedrijfsdierenarts de risico-enquête op een gebruiksvriendelijke, praktische en efficiënte manier kan uitvoeren, wordt deze enquête op de bedrijfsgezondheidsplanapplicatie van de erkende verenigingen DGZ en ARSIA ter beschikking gesteld. Deze applicatie is zowel op de computer, tablet als smartphone beschikbaar. De instructies betreffende het gebruik van de applicatie zijn terug te vinden op de website van [FarmFit](#).

5.2. Risico-enquête en actieplan

Er wordt een onderscheid gemaakt tussen de risico-enquête voor varkensbedrijven met 3 of minder varkens of de varkensbedrijven met meer dan 3 varkens. Indien het bedrijf meer dan 3 varkens heeft, is de risico-enquête gebaseerd op de Biocheck van de UGent, aangevuld met een aantal vragen over wettelijke verplichtingen. De risico-enquête voor de varkensbedrijven met 3 of minder varkens bestaat enkel uit vragen omtrent wettelijke verplichtingen. De houders van gezelschapsvarkens worden vrijgesteld voor de risico-enquête.

Indien er gebreken zijn omtrent de wettelijke verplichtingen is het verplicht om een actiepunt toe te voegen. Ook wanneer u als bedrijfsdierenarts vindt dat er verbeteracties mogelijk zijn, kan u actiepunten toevoegen.

Wettelijke verplichtingen voor varkensbedrijven met meer dan 3 varkens:

Aankoop van fokdieren, biggen en sperma:

- De veehouder die varkens in zijn bedrijf heeft aangevoerd, mag tijdens de 4 weken na die aanvoer alleen slachtvarkens afvoeren. Uitzondering: indien de aangevoerde varkens 4 weken in quarantaine worden geplaatst.
- Er moeten hygiënische eisen (bv. reiniging en ontsmetting van het voertuig) gesteld worden aan het transportvoertuig welke de dieren naar het bedrijf brengt.

Afvoer van dieren, mest en kadavers:

- Er moet een verharde laad- en losplaats aanwezig zijn die reinigbaar en ontsmetbaar is.
- Er moet een aparte opslagplaats zijn voor kadavers, die fysisch gescheiden is van de stallen.
- De kadavers moeten opgehaald kunnen worden door het destructiebedrijf, zonder dat ze daarbij het bedrijfsterrein betreden.
- De kadaverplaats moet gereinigd en ontsmet worden na elke ophaling.

Voeder-, water- en gereedschapstoevoer:

- Er mag geen keukenafval aan de varkens gevoederd worden.
- Er moet schoon water of drinkwater gebruikt worden waar nodig. Dit is water dat niet afwijkt van kleur of geur.

- Materiaal, voeder, machines en apparatuur dat met het virus van Afrikaanse varkenspest verontreinigd zou kunnen zijn, mag niet op een varkensbeslag worden binnengebracht.

Bezoekers en personeel:

- Er moet een bezoekersregister bijgehouden worden.
- Bezoekers mogen alleen toegang krijgen tot de stallen indien ze zich aangemeld hebben in dit bezoekersregister.
- De veehouder mag niemand in contact laten komen met de varkens op zijn bedrijf tenzij dit strikt noodzakelijk is voor een goede bedrijfsvoering.
- De veehouder moet het contact met varkens van zijn bedrijf verbieden voor iedereen die direct contact heeft gehad met wilde varkens tijdens de voorgaande 72 uur.
- De veehouder moet de toegang tot zijn bedrijf verbieden voor elk voertuig, elke persoon en alle materiaal dat/die in de 72 voorgaande uren:
 - o 1° in contact is geweest met uit een derde land of een risicogebied afkomstige varkens, of
 - o 2° op een bedrijf of op een plaats in een derde land of in een risicogebied is geweest, waar varkens worden gehouden.
- Het bedrijf moet beschikken over een hygiënesluis. Alle personen die de stallen betreden, moeten in de hygiënesluis bedrijfseigen laarzen en kledij of overkledij aantrekken voordat zij de stal betreden. Zij moeten de handen wassen en de laarzen ontsmetten in het voetbad alvorens de stallen te betreden en na het terugkomen uit de stallen.

Ongedierte- en vogelbestrijding:

- Er moet een doeltreffend bestrijdingsprogramma toegepast worden tegen ongedierte.

De bedrijfsgebouwen moeten vogeldicht gehouden worden.

Bedrijfsligging:

- De stallen moeten zo gebouwd zijn dat wilde varkens er niet in kunnen binnendringen of met de varkens in contact kunnen komen.
- Er mogen geen wilde varkens (levend of dood of delen van een karkas) in het varkensbedrijf binnengebracht worden.
- De veehouder moet de LCE informeren indien wilde varkens binnendringen in ruimten waar varkens zijn ondergebracht.
- Indien de varkens toegang hebben tot buitenbehoor moet er een dubbele afsluiting of een uit hard materiaal opgetrokken afscheiding aanwezig zijn zodat het contact tussen de varkens van het bedrijf en wilde varkens wordt vermeden.

Ziektemanagement:

- De dierenarts of de houder mag geen enkele medische behandeling instellen bij een groep zieke varkens zonder eerst een erkende dierenarts te ontbieden die een diagnose stelt en monsters neemt voor onderzoek op Afrikaanse varkenspest overeenkomstig de instructies van het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen.

Biggenbatterij:

- Bij het opvullen van een compartiment van een biggenopfokbedrijf met biggen van een ander bedrijf, mag de tijd tussen de aanvoer van de eerste en de aanvoer van de laatste big niet meer dan 3 dagen bedragen.

Vleesvarkens:

- Bij het opvullen van een compartiment van het bedrijf met vleesvarkens van een ander bedrijf, mag de tijd tussen de aanvoer van het eerste en de aanvoer van het laatste varken van dat compartiment niet meer dan 8 dagen bedragen.

Maatregelen tussen compartimenten, looplijnen en gebruik van gereedschap:

- Het gebruikte materieel en de gebruikte voedermiddelen moeten beveiligd zijn tegen elk contact met wilde varkens.

Reiniging en desinfectie:

- Het bedrijf moet beschikken over een voorraad ontsmettingsmiddel van minimum 5 liter en een hoge drukreiniger.
- De zones waar dieren gehouden worden, moeten goed onderhouden en proper zijn.
- De producten voor de reiniging of ontsmetting van de uitrusting en infrastructuur moeten overeenkomstig de gebruiksaanwijzing gebruikt worden.
- Elke stal of compartiment moet minstens één maal per jaar geledigd, gereinigd en ontsmet worden.
- Elk compartiment mag pas opnieuw bevolkt worden nadat het volledig is opgedroogd na de reiniging en ontsmetting.
- Het omkleedlokaal moet voorzien zijn van een ontsmettingsvoetbad en een toegelaten ontsmettingsmiddel voor de reiniging en ontsmetting van de laarzen.

Wettelijke verplichtingen voor varkensbedrijven met 3 of minder varkens:

Bedrijfsgegevens, infrastructuur en management:

- Bij het opvullen van een compartiment van het bedrijf met vleesvarkens van een ander bedrijf, mag de tijd tussen de aanvoer van het eerste en de aanvoer van het laatste varken van dat compartiment niet meer dan 8 dagen bedragen.
- De veehouder die varkens in zijn bedrijf heeft aangevoerd, mag tijdens de 4 weken na die aanvoer alleen slachtvarkens afvoeren. Uitzondering: indien de aangevoerde varkens 4 weken in quarantaine worden geplaatst.
- Indien de varkens toegang hebben tot buitenbeloop moet er een dubbele afsluiting of een uit hard materiaal opgetrokken afscheiding aanwezig zijn zodat het contact tussen de varkens van het bedrijf en wilde varkens wordt vermeden.
- Het gebruikte materiaal en de gebruikte voedermiddelen moeten beveiligd zijn tegen elk contact met wilde varkens.
- Materiaal, voeder, machines en apparatuur dat met het virus van Afrikaanse varkenspest verontreinigd zou kunnen zijn, mag niet op een varkensbeslag worden binnengebracht.
- Er mogen geen wilde varkens (levend of dood of delen van een karkas) in het varkensbedrijf binnengebracht worden.
- De veehouder moet de LCE informeren indien wilde varkens binnendringen in ruimten waar varkens zijn ondergebracht.
- De dierenarts of de houder mag geen enkele medische behandeling instellen bij een groep zieke varkens zonder eerst een erkende dierenarts te ontbieden die een diagnose stelt en monsters neemt voor onderzoek op Afrikaanse varkenspest overeenkomstig de instructies van het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen.

Voeder, water en afval:

- Er moet schoon water of drinkwater gebruikt worden waar nodig. Dit is water dat niet afwijkt van kleur of geur.
- Er mag geen keukenafval aan de varkens gevoederd worden.

Contact met de varkens :

- De veehouder mag niemand in contact laten komen met de varkens op zijn bedrijf tenzij dit strikt noodzakelijk is voor een goede bedrijfsvoering.
- De veehouder moet het contact met varkens van zijn bedrijf verbieden voor iedereen die direct contact heeft gehad met wilde varkens tijdens de voorgaande 72 uur.

- De veehouder garandeert dat de toegang tot zijn bedrijf verboden is voor elk voertuig, elke persoon en alle materiaal dat/die in de 72 voorgaande uren:
 - o 1° in contact is geweest met uit een derde land of een risicogebied afkomstige varkens, of
 - o 2° op een bedrijf of op een plaats in een derde land of in een risicogebied is geweest, waar varkens worden gehouden.

Reiniging en desinfectie :

- Het bedrijf moet over een voorraad ontsmettingsmiddel beschikken.
- Elke stal of compartiment moet minstens één maal per jaar geledigd, gereinigd en ontsmet worden.
- Elk compartiment mag pas opnieuw bevolkt worden nadat het volledig is opgedroogd na de reiniging en ontsmetting.
- De producten voor de reiniging of ontsmetting van de uitrusting en infrastructuur moeten overeenkomstig de gebruiksaanwijzing gebruikt worden.

6. Bijlagen

/

7. Overzicht van de revisies

Overzicht van de revisies van de omzendbrief		
Versie	Van toepassing vanaf	Redenen en omvang van de revisie
1.0	01/06/2021	Originele versie